

П-КА 66 W

Рэдка які пісьменнік з тых, хто выступае ў галіне "дарослай" літаратуры, хоць калі-небудзь не звяртаў увагі на маленькіх чытачоў. Праўда, далёка не кожны з іх пры гэтым дасягнуў належнага поспеху. Міхась Лынькоў, аўтар рамана-эпапеі "Векапомныя дні", што праўдзіва адлюстроўвае падзеі мінулай вайны (за яго Міхасю Ціханавічу ў 1968 годзе была прысуджана Дзяржаўная прэмія Беларусі імя Якуба Коласа), шматлікіх апавяданняў, нарысаў, аповесці "Апошні зверьядавец", пакінуў значны след і у творчасці для дзяцей. Асноўныя творы для іх М. Лыньковым былі напісаны яшчэ ў трыццатых гадах...

Нарадзіўся Міхась Ціханавіч 30 лістапада 1899 года ў вёсцы Зазыбы (цяпер гэта Лёзненскі раён). Выхоўваўся ў сям'і чыгуначніка. Скончыў Старасельскае народнае вучылішча, а ў 1917 годзе — Рагачоўскую настаўніцкую семінарыю. Настаўнічаў у Ліпініцкай земскай школе (цяпер Буда-Кашалёўскі раён). Калі пачалася грамадзянская вайна, М. Лынькова прызвалі ў армію. Пасля дэмабілізацыі зноў настаўнічаў.

З першым вершам выступіў у 1919 годзе. З 1925 па 1930 год працаваў у рэдакцыі бабруйскай акруговай газеты "Камуніст" — сакратар рэдакцыі, намеснік рэдактара, рэдактар. У 1926 годзе надрукаваў першае апавяданне. Творы М. Лынькова друкаваліся як на старонках "Камуніста", так і ў літаратурным дадатку "Вясна". Пакрысе выйшаў і на старонкі рэспубліканскай перыёдыкі. Акрамя таго, згуртаваў вакол сябе таленты, стаў арганізатарам і кіраўніком Бабруйскай філіі "Маладняка".

У 1927 годзе ў М. Лынькова выйшаў першы зборнік "Апавяданні", затым наступныя — "Гой" (1929), "Андрэй Лятун" (1930). Асобныя з першых апавяданняў М. Лынькова (як, напрыклад, "Гой", "Андрэй Лятун", "Маньчжур" і іншыя) адразу сталі хрэстаматыйнымі. Хоць у цэнтры увагі аўтара вобразы дарослых, разам з тым ён раскрываў і характары дзяцей. Няхай і штрыхова, але запамінальна. Як Дзіначку ў апавяданні "Гой".

Пераехаўшы ў 1930 годзе ў Мінск, М. Лынькоў працаваў у тагачасным Дзяржаўным выдавецтве БССР, сакратаром аргкамітэта Саюза пісьменнікаў Беларусі, з 1934 па 1941

95 ГАДОЎ
З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ
НАРОДНАГА ПІСЬМЕННІКА БЕЛАРУСІ
МІХАСЯ ЛЫНЬКОВА

Алесь
МАРЦІНОВІЧ

**ЯНКА-ПАРАШУТЫСТ,
ВАЯКА МІШКА І
МІКОЛКА-ПАРАВОЗ...**

(Працяг на стар. 19)

95 ГАДОЎ 3 ДНЯ НАРАДЖЭННЯ

НАРОДНАГА ПІСЬМЕННІКА БЕЛАРУСІ МІХАСЯ ЛЫНЬКОВА

(Працяг. Пачатак на 2-й стар. вокладкі)

год рэдагаваў часопіс "Польмя рэвалюцыі". Адначасова з 1938 года з'яўляўся старшынёй праўлення Саюза пісьменнікаў Беларусі.

Ад спраў, якія адбываліся ў дзяржаве, не заставаліся ў баку і літаратары. Канешне, тварылася і беззаконне, але быў і нябачны дасюль энтузіязм народных мас, якія верылі ў шчаслівую будучыню і усё рабілі, каб наблізіць яе. Адпаведна і пісьменнікі імкнуліся выхаваць у падрастаючага пакалення любоў да Радзімы, патрыятызм. Не абыходзілася пры гэтым, праўда, і без твораў-аднадзёнак, што пісаліся, як любілі тады казаць, па сацыяльнаму заказу, а калі разабрацца, дык па указцы партыі. Ды з'яўляліся і вершы, паэмы, апавяданні, аповесці, якія і сёння не тое, што не сорамна, а карысна чытаць.

У гэтым шэрагу і тры аповесці М. Лынькова. Пачаў ён пісаць для дзяцей з аповесці-казкі "Янка-парашутыст" (1935). Паколькі хлопчыкі і дзяўчынкі захапляліся палётамі лётчыкаў, з гонарам прамаўлялі прозвішча Валерыя Чкалава, Міхась Ціханавіч узяўся за сюжэт, у якім прысутнічала гэтая "паветраная рамантыка".

Можна было, канешне, расказаць пра тое, як, напрыклад, юны герой разам з дарослымі удзельнічае ў якім-небудзь пералёце. Гэта прыцягнула б увагу сваёй займальнасцю, нечаканасцю. Ды, як і кожны пісьменнік-псіхолог, цудоўны знаўца жыцця, М. Лынькоў разумеў, што і сюжэты, здавалася б, звычайныя могуць выклікаць вялікі інтарэс у дзяцей. Важна ж не толькі, што сказаць, а і як сказаць. Таму і вырашыў пазнаёміць чытачоў з "парашутнай камандай", якую ў той час ды і цяпер, бадай, можна знайсці ў кожным двары. Дзеці ж вельмі любяць скакаць з дахаў, невысокіх пабудов, платоў. У якасці ж парашута выкарыстоўваюць парасоны ці увогуле абыходзяцца без іх. Галоўнае, каб добра "працавала" фантазія. Тады зусім няцяжка ўявіць, што над галавой у цябе сапраўдны парашут і ты спускаешся з-пад самых аблокаў на зямлю.

Да такіх рамантыкаў належыць і галоўны герой аповесці Янка. А да ўсяго хлапчук неблагі ініцыятар і ар-

ЯНКА- ПАРАШУТЫСТ, ВАЯКА МІШКА І МІКОЛКА- ПАРАВОЗ...

Алесь
МАРЦІНОВІЧ

ганізатар. Гэта ж Янку прыйшла думка выкарыстаць у якасці парашута бабулін парасон. А калі унёс прапанову, дык і прыклад іншым паказваў. Тут ужо Янку не спыніш, чаго, праўда, не скажаш пра меншага з дзяцей — і па росту, і гадамі, але вельмі хітрага Грышку-Лісапета. Той гатовы сяброў падтрымаць, нават выказаў жаданне стаць "аэранаўтам" — паляцець на паветраным шары. Але усё, як кажуць, да пары да часу. Маўляў, паглядзім, ці адбудзецца яшчэ гэты палёт...

Міхась Лынькоў тонка пранікае ў характары юных герояў. Часам яму дастаткова некалькіх штрыхоў, каб праўдзіва паказаць, хто ёсць хто. Прытым заглябленне гэтае не пазбаўлена гумару.

У тым жа 1935 годзе М. Лынькоў напісаў аповесць "Пра смелага ваяку Мішку і яго слаўных таварышаў". Героі гэтага твора, кажучы словамі С. Ясеніна, "браты нашы меншыя". У

першую чаргу дапытлівае і свавольнае медзвездзяня Мішка. Яно ў нечым нагадвае гарэзлівага хлопчыка, які да ўсяго хоча дайсці сам, а ў выніку часта трапляе ў недарэчныя сітуацыі. Напрыклад, захацелася Мішку бліжэй пазнаёміцца з пчоламі. Што з гэтага атрымалася, няцяжка здагадацца. Чытаецца пра усё гэта з усмешкай, бо міжволі прыгадваеш, як нешта падобнае здараецца і з хлопчыкамі. Асабліва з гарадскімі, па прыездзе на летнія канікулы ў вёску. Разважлівасць у падобных выпадках ніколі не лішняя, а асцярожнасць толькі на карысць пойдзе.

Шмат чаму вучыць жыццё Мішку, таму медзвездзяня не, ды і задумаецца, перш чым зрабіць той ці іншы учынак. Хоць цалкам і не пазбаўляецца наўнасіці. Як падчас сустрэчы з барадатым казлом. Хто гэта перад ім, Мішка ніяк здагадацца не можа. Неяк чуў ад маці, што трэба вельмі баяцца чалавека: "А што, калі гэта чалавек? А чалавек жа страшней за усё. Страшней за чмеля і вожыка..."

Думае Мішка, разважае. Чалавек перад ім ці не чалавек? Барада матляецца, на чатырох нагах... О, успомнілася Мішку, чалавек жа на двух нагах ходзіць, а дзве зверху матляюцца: "Выходзіць, што не чалавек".

Праз такія сітуацыі М. Лынькоў знаёміў дзяцей з жыццём прыроды, жывёл, звяроў. Праз сітуацыі ў сваёй аснове камічныя прывіваў любоў да акружаючай прыроды, вучыў назіральнасці. Яшчэ ж — ненавязліва, тактоўна — закранаў тэму сяброўства. Мішка таму і выходзіць у рэшце рэшт з гонарам з многіх сітуацый, што не толькі на самога сябе разлічвае, а памятае, чаму добраму яго вучаць іншыя.

З аповесцяў М. Лынькова найбольш папулярная "Міколка-паравоз" (1936). У творы адчувальныя некаторыя аўтабіяграфічныя моманты. Цяжкае маленства ў Міколке, беднае. Сям'я, каб займаць які прытулак, вымушана туліцца ў невялікім вагоне, што стаіць у тупіку.

Праўда, калі дзяцінства самога пісьменніка прыпала на пачатак нашага стагоддзя, дык Міколкава супала з грамадзянскай вайной. Але гэта надае яго існаванню яшчэ большую драматычнасць. Хлопчык не толькі галадае, пастаянна узнікае